



ปาฐกถาสดรอาจารย์ ดร. สาโรช บัวศรี วิทยาลัยวิชาการศึกษา

โดย ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์
ราชบัณฑิต สาขาศึกษาศาสตร์



เนื่องในวันศาสตราจารย์ ดร. สาโรช บัวศรี
คล้ายวันสถาปนาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
16 กันยายน



ปาฐกถาศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี
วิทยาลัยวิชาการศึกษา
ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์
ราชบัณฑิต สาขาศึกษาศาสตร์

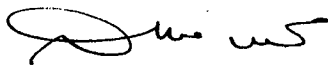
เนื่องในวันศาสตราจารย์ ดร. สาโรช บัวศรี
คล้ายวันสถาปนาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

16 กันยายน

สารจากคณบดี

สืบเนื่องจากการประชุมวิชาการประจำปีของคณะศึกษาศาสตร์ เมื่อเดือน พฤษภาคม 2550 ณ ชลพฤกษ์รีสอร์ท จังหวัดนครนายก กระผมได้นำเสนอแนวคิดเรื่องการรื้อปรับองค์กรของคณะศึกษาศาสตร์ให้เป็นวิทยาลัยวิชาการศึกษา ในบริบทใหม่ เพื่อความเป็นเอกลักษณ์การฝึกหัดครูและเพื่อให้สามารถตอบสนองต่อเกณฑ์มาตรฐาน การจัดการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ซึ่งได้รับความสนใจและ อภิปรายแสดงความคิดเห็นกันอย่างกว้างขวางจากคณาจารย์ จึงทำให้เกิดแนวคิดที่ว่า น่าจะเชิญท่านผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับวิทยาลัยวิชาการศึกษา และการบริหารจัดการองค์มาเป็นองค์ปาฐกของปาฐกถาศาสตราจารย์ ดร. สาโรช บัวศรี เนื่องในวันคล้ายวันสถาปนาคณะศึกษาศาสตร์ ในวันที่ 14 กันยายน 2550 ครั้งนี้ ซึ่งคณะศึกษาศาสตร์ได้รับความกรุณาจากศาสตราจารย์ ดร. เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ ราชบัณฑิต สาขาศึกษาศาสตร์ ให้ความอนุเคราะห์ปาฐกถา เรื่อง วิทยาลัยวิชาการศึกษา นอกจากนี้ท่านยังได้อนุเคราะห์ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาครั้งสุดท้ายก่อน การจัดพิมพ์ เพื่อให้เนื้อหา มีความถูกต้องและสมบูรณ์ที่สุด ซึ่งสาระความรู้และ ข้อคิดเห็นดังกล่าว มีประโยชน์ทั้งต่อคณะศึกษาศาสตร์และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวม

กระผมในนามคณะศึกษาศาสตร์ ขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร. เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ เป็นอย่างสูงที่ให้เกียรติเป็นองค์ปาฐก และให้ความอนุเคราะห์ตรวจต้นฉบับ ก่อนการจัดพิมพ์ และขอบคุณคณาจารย์และเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายที่ช่วยให้ เอกสารฉบับนี้สำเร็จลุล่วงอย่างดี



(รองศาสตราจารย์ ดร. สมชาย ชูชาติ)

รองอธิการบดีฝ่ายวิเทศสัมพันธ์

รักษาราชการแทนคณบดีคณะศึกษาศาสตร์

25 มกราคม 2551

ปาฐกถาศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี

เรื่อง วิทยาลัยวิชาการศึกษา

โดย ศาสตราจารย์ ดร. เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์
ราชบัณฑิต สาขาศึกษาศาสตร์
เนื่องในวันศาสตราจารย์ ดร. สาโรช บัวศรี
วันศุกร์ที่ 14 กันยายน 2550

ท่านรองอธิการบดี ท่านคณบดี ท่านอาจารย์ และท่านผู้มีเกียรติทั้งหลาย ก่อนอื่นขอขอบคุณเป็นอย่างสูงที่กรุณาให้เกียรติผม เชิญมาบรรยายในวันนี้ ผมอาจจะแปลกสักหน่อย ผมช่วยงานของมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ประมาณสัก 15 มหาวิทยาลัย แต่มีอยู่มหาวิทยาลัยหนึ่งที่ไม่เคยใช้งานเลยคือ มศว ประสานมิตร ฉะนั้นวันนี้จึงตื่นเต้นเป็นพิเศษที่นาน ๆ จะถูกจำได้เสียที ก่อนอื่นผมขอขอบคุณคณะศึกษาศาสตร์เป็นอย่างยิ่งที่กรุณาให้เกียรติเชิญผมมาพูดถึงเรื่องราวของสิ่งที่อยากพูดในวันนี้ ผมอยากเรียนว่าผมโชคไม่ดีที่ไม่มีโอกาสเป็นลูกศิษย์ท่านอาจารย์สาโรช เพราะผมถือว่าคนเราเกิดมาบุญอย่างหนึ่งของคนคือ ได้เป็นลูกศิษย์ของครูที่ดี ฉะนั้นผมเองไม่มีโอกาสเป็นลูกศิษย์ของท่านอาจารย์สาโรชจากการศึกษาในระบบ ไม่เหมือนท่านอาจารย์หลายท่านที่มีโอกาสเป็นลูกศิษย์ของท่านอาจารย์สาโรช แต่ผมได้เรียนรู้จากท่านอาจารย์สาโรชมากพอสมควร ผมได้มีโอกาสเป็นกรรมการร่วมกับท่านบางคณะ ได้คุยได้แลกเปลี่ยนกับท่านในช่วงเวลาหลายปีพอสมควร ในช่วงที่ท่านอาจารย์สาโรชเป็นราชบัณฑิตทางศึกษาศาสตร์และผมเป็นภาคีสมาชิกที่นั่น บางเรื่องท่านก็กรุณาผมมาก ท่านชวนไปทานข้าวและที่ท่านชอบชวนไปทานคือโรงแรมแห่งหนึ่งมุมสนามหลวง เพราะ

ราชบัณฑิตสมัยนั้นตั้งอยู่ในวัดพระแก้ว พระบรมมหาราชวัง และคนที่ท่านชอบชวนไปทานข้าวอีกคนหนึ่ง คือ ท่านศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ วิทยารัฐ ไปนั่งคุยกันแล้วท่านก็ให้อะไรต่ออะไรเยอะพอสมควร

ท่านอาจารย์สาโรช เป็นครูที่ดีและเป็นบุคคลที่เรายกย่องให้เป็นปูชนียบุคคลของการศึกษาไทย อาจารย์มีความคิดที่กว้างไกล และความคิดของท่านอาจารย์มีอิทธิพลต่อพวกเราอย่างมาก ถ้าถึงวันที่ 16 กันยายนนี้ ท่านอาจารย์ก็จะมีอายุ 91 ปี ผมขอเรียนว่า ในวันนี้ผมจะพูดใน 3 ประเด็น คือ

- 1) เรื่องราวของผมที่เกี่ยวกับท่านอาจารย์สาโรช
- 2) ความคิดของท่านอาจารย์สาโรชที่เชื่อมโยงกับวิทยาลัยวิชาการศึกษา
- 3) เรื่องราวของความคิดของผมที่เกี่ยวกับวิทยาลัยวิชาการศึกษา

ในเรื่องของผมที่เกี่ยวกับท่านอาจารย์สาโรช ผมขอกราบเรียนที่ประชุม 4 เรื่อง เพื่อนึกถึงท่านอาจารย์ในระหว่างที่ยังมีชีวิตอยู่ ดังนี้

เรื่องที่หนึ่ง ผมหาท่านอาจารย์สาโรชไม่เจอ เมื่อปี 2506 ท่านอาจารย์สาโรชเรียน วปอ. ผมเป็นอาจารย์ที่วิทยาลัยครูยะลา วปอ. สมัยนั้นก็เหมือนกับสมัยนี้ ต้องมีการพานักศึกษาไปดูงานตามที่ต่างๆ ปี 2506 ท่านอาจารย์สาโรชกับคณะนักศึกษา วปอ. ไปดูงานที่จังหวัดยะลา ผมเองก็มารับท่าน ไปยะลาช่วงนั้นไปโดยรถไฟเท่านั้น พอรถไฟไปถึง เราเดินจากหัวขบวนถึงท้ายขบวน มองหาท่านอาจารย์สาโรชไม่เจอ รถไฟเคลื่อนขบวนไปที่สุโขทัยไปแล้ว เรายังหาท่านอาจารย์สาโรชไม่เจอเลย เพราะภาพของอาจารย์สาโรชที่เรามองหาในวันนั้นคือ ภาพของผู้ชายที่ใส่เสื้อนอกเรียบร้อย เราก็มองหาคนที่ใส่เสื้อนอก หาไม่เจอเลยทั้งขบวน เป็นความเขลาของผมก็ได้ภาพติดตาว่า ท่านอาจารย์สาโรช ที่ไหนๆ ท่านก็ใส่เสื้อนอก ไปกับเพื่อน 2-3 คน ไปมองหาท่านก็ไม่พบ จนในที่สุดเราพบท่าน พวกเราเวลาไปไหนก็เพราะเป็นครั้งแรกในชีวิตที่เห็นท่านอาจารย์สาโรชแต่งเครื่องแบบสีกากีเลยจำอาจารย์ไม่ได้ ตอนหลังผมก็ฝังใจจำเรื่องเครื่องแบบสีกากีของ

ท่านอาจารย์สาโรช เมื่อไรผมได้มีโอกาสทำเอกสารที่เกี่ยวกับอาจารย์สาโรช ผมจะนำรูปอาจารย์สาโรชใส่ชุดสีกากีไปใช้เสมอ เพราะเตือนว่าภาพเก่าๆ ของท่านอาจารย์ยังมีอยู่และผมเข้าใจว่าพวกเราหลายคนคงไม่มีโอกาสเห็น ท่านอาจารย์สาโรชใส่เครื่องแบบชั้นพิเศษสีกากีหรือ

เรื่องที่สอง ช่วงที่ผมเป็นรองอธิการบดีที่ มศว สงขลา ช่วงปี 2521-2526 ท่านอาจารย์สาโรชเกษียณแล้ว ผมเชิญท่านไปบรรยายที่ มศว สงขลา ผมกราบเรียนท่านอาจารย์ว่า อาจารย์จะให้ผมเตรียมอะไรบ้างในการไปบรรยายของท่านในวันนี้ ท่านอาจารย์สาโรชสั่งผมเรื่องเดียว เรื่องที่พัก ท่านอาจารย์สั่งผมว่าที่พักของท่านที่หาดใหญ่ นั้น ขอให้ไปจองที่พักที่ห่างไกลพวกนั้นหน่อย ท่านย้ำว่าขอให้ห่างไกลอิพวกนั้นหน่อย พวกเราที่เป็นลูกศิษย์ อาจารย์สาโรชคงเข้าใจเรื่องนี้ ผมพยายามจัดหาโรงแรมชั้นดีที่ไม่มีอิพวกนั้นอยู่ ท่านก็มีความสุขเรื่องเดียวที่ท่านขอ นี่คือสิ่งที่สะท้อนความรู้สึกของท่าน ไปบรรยายที่ไหนท่านไม่เคยพูดอะไรเลย ขออย่างเดียว เรื่องที่พักขอให้ห่างอิพวกนั้น

เรื่องที่สาม เป็นความภูมิใจของผมอย่างหนึ่งในชีวิต เพราะผมถูกสอนว่าความกตัญญูรู้คุณนั้นเป็นสิ่งที่จำเป็นยิ่ง ในชีวิตนี้ขออนุญาตเรียนที่ประชุมว่าผมได้มีโอกาสตอบแทนบุญคุณท่านอาจารย์สาโรชเรื่องหนึ่ง ซึ่งอาจจะไม่มีใครทราบว่าเรื่องนั้นคือเรื่องอะไร ท่านอาจารย์สาโรชได้เครื่องราชอิสริยาภรณ์สายสะพายเส้นที่ 3 หรือ มหาชริตมงกุฎ เมื่อปี 2517 ตอนที่ท่านเป็นรองปลัดกระทรวงสมัยที่ 2 คือ ท่านเป็นรองปลัดกระทรวงสมัยแรก และเป็นอธิบดีกรมการฝึกหัดครู และกลับมาเป็นรองปลัดกระทรวงสมัยที่ 2 บังเอิญผมก็สนใจเรื่องนี้ ก็รู้ว่าท่านอาจารย์สาโรชสมควรอย่างยิ่งที่จะได้สายสะพายเส้นที่ 4 คือ มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก หรือ มปช. เป็นไปได้ อย่างไรก็ตามท่านอาจารย์สาโรชท่านแต่งเครื่องแบบแล้ว ได้เพียงสายสะพายเส้นที่ 3 คือ มหาชริตมงกุฎ ผมเองพยายามไปศึกษาว่าจะมีทางไหนบ้างใหม่ที่

ท่านอาจารย์สาโรชจะได้มีโอกาสได้รับพระมหากรุณาธิคุณสายสะพายเส้นที่ 4 ไปศึกษามาแล้วพบว่า ท่านอาจารย์สาโรชเป็นราชบัณฑิต เมื่อปี 2532 มีกติกาย่างหนึ่งว่าตำแหน่งหลายตำแหน่งที่เป็นตำแหน่งโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง เมื่ออยู่ในตำแหน่งนั้นครบ 2 ปี มีสิทธิ์ขอเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงกว่าเดิมได้ โดยมีเงื่อนไขว่า จะต้องได้เครื่องราชอิสริยาภรณ์ครั้งหลังสุดไม่ต่ำกว่า 5 ปี ท่านอาจารย์สาโรชได้เส้นที่ 3 ปี 2517 ท่านเป็นราชบัณฑิต ปี 2532 ห่างกันนานพอสมควร เมื่อครบ 2 ปีในปี 2534 ท่านอาจารย์สาโรชน่าจะจะมีสิทธิ์ได้สายสะพายเส้นที่ 4 ผมมาศึกษาเรื่องนี้ หาข้อมูลและทำเรื่องเสนอราชบัณฑิต และในที่สุดท่านอาจารย์สาโรชก็ได้รับพระมหากรุณาธิคุณ ได้รับพระราชทานสายสะพายเส้นที่ 4 ถ้าดูจากรูปภาพ นี่คือสิ่งที่ผมคิดว่าเป็นเรื่องที่ผมภูมิใจมาก และเป็นคนที่อยู่เบื้องหลังคนหนึ่งที่ทำให้ท่านอาจารย์สาโรชได้สายสะพายเส้นที่ 4 เพราะว่าตั้งแต่ปี 2517 จนกระทั่งถึงปี 2534 ห่างกันพอสมควร

เรื่องสุดท้ายที่เกี่ยวกับท่านอาจารย์สาโรช คือท่านอาจารย์สาโรชได้ทิ้งมรดกไว้ให้ผมเรื่องหนึ่ง เป็นมรดกที่ผมต้องแสวงหา ท่านอาจารย์สาโรชได้รับโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นราชบัณฑิต เมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม 2532 ราชบัณฑิตสถานตั้งโดยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ตั้งแต่ปี 2468 และมี พ.ร.บ.ปี 2476 และ 2485 สิ่งที่ถูกกฎหมายเขียนเอาไว้ว่า ราชบัณฑิตทางศึกษาศาสตร์มี 2 ตำแหน่งเท่านั้น ตั้งแต่วันนั้นจนถึงวันนี้ ท่านอาจารย์สาโรชเป็นราชบัณฑิตทางสารัตถะเมื่อปี 2532 ท่านอาจารย์สุมน อมรวิวัฒน์ เป็นราชบัณฑิตทางวิทยวิธีในปีเดียวกัน เมื่อท่านอาจารย์สาโรชถึงแก่อนิจกรรม เมื่อวันที่ 29 ตุลาคม 2536 จึงทำให้ตำแหน่งราชบัณฑิตทางสารัตถะ (foundation) ว่างลง มีผู้สมัคร (candidate) ที่จะป็นราชบัณฑิตแทนท่านอาจารย์สาโรชหลายคน มีทั้งศาสตราจารย์และรองศาสตราจารย์อีกหลายคนที่มีชื่อเสียงมาก ขออนุญาตไม่เอ่ยชื่อวันนี้ มีคณะกรรมการอยู่ 3 คณะ

คณะย่อย กรรมการสำนัก และกรรมการของราชบัณฑิตสถานเป็นคนพิจารณา ผมอาจจะโชคดีกว่าคนอื่นที่ได้ผ่านการคัดเลือกจาก 3 คณะ เป็นเอกฉันท์และได้รับโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นราชบัณฑิตเมื่อธันวาคม 2539 ในตำแหน่งที่แทนท่านอาจารย์สาโรช พอได้รับโปรดเกล้าฯ เป็นราชบัณฑิต สิ่งที่ไม่สบายใจก็เกิดขึ้น เพราะผมกับท่านอาจารย์สาโรชบารมีห่างกันมากเลย เหมือนกับที่ฝรั่งสอนว่า ท่านอาจารย์สาโรชใส่รองเท้าคู่ใหญ่ เท้าผมมันเล็ก พอไปใส่รองเท้าคู่ใหญ่ ก็หลวมเดินไม่สะดวกเลย แม้กระทั่งบัดนี้ยังมีความไม่สบายใจว่าบารมีทางวิชาการของผมนั้น ยังห่างไกลท่านอาจารย์สาโรชมาก แต่ต้องเรียนว่าที่ผมเป็นราชบัณฑิตวันนี้เพราะว่า เป็นตำแหน่งที่แทนท่านอาจารย์สาโรช ผมถือว่าเป็นมรดกที่ท่านอาจารย์สาโรชทิ้งไว้ให้ และวันนี้ ตำแหน่งราชบัณฑิตทางศึกษาศาสตร์ ยังมีแค่ 2 ตำแหน่งเท่านั้น ผมไปไหน ต้องเดินด้วยความระวัง กลัวจะหกล้มเพราะมีคนคู่แข่งชกหักกระดุกให้ผม ตายเสียทีเพื่อจะได้มีตำแหน่งว่างลง นั่นคือ 4 เรื่อง

เรื่องถัดมาที่ผมอยากจะกราบเรียนที่ประชุม คือ เรื่องของท่านอาจารย์สาโรชที่เกี่ยวข้องกับวิทยาลัยวิชาการศึกษา

เรื่องแรก คือ หนังสือทุกเล่มจะมีลายมือท่านอาจารย์สาโรช และเขียนข้อความว่าขอให้หนีตูด นักศึกษาทุกคน มีความรู้ประจุนักปราชญ์และมีความประพฤติประจุนผู้ทรงศีล ท่านอาจารย์สาโรชสอนพวกเรา ผมเข้าใจว่า ก่อนปี 2500 คงเป็นประมาณ 2498 หรือ 2499 คำถามในวันนี้คือ ถามว่า วิทยาลัยวิชาการศึกษาวันนี้ที่คิดจะทำ ควรระหนกถึงสิ่งนี้มากน้อย ถ้าท่านอาจารย์เขียนเรื่องนี้ ประมาณ 2498 จนถึงวันนี้ 50 กว่าปีแล้ว ความคิดของท่านอาจารย์เป็นความคิดที่ทันสมัยที่สุดอย่างหนึ่งที่คนทั้งหลายไม่เข้าใจ ตอนที่ผมได้รับการแต่งตั้งจากคณะรัฐมนตรีให้เป็นประธานคุรุสภาคนแรก พูดถึงไปประกอบวิชาชีพครูและเรื่องต่างๆ นั้น ผมต้องไปศึกษาเยอะ และสิ่งที่ผมศึกษา คนแรกที่ผมศึกษาคือ เอกสารของท่านอาจารย์สาโรชที่เขียนไว้

ผมไปดูงานที่ออสเตอเรเลีย นิวซีแลนด์ แกวสแกนดิเนเวีย ไม่ว่าจะเป็นฟินแลนด์ นอร์เวย์ เดนมาร์ก ในวันนี้ พ.ศ. 2500 เขาใช้ความคิดของท่านอาจารย์สาโรชทั้งนั้นเลย แต่ไม่ได้เอ่ยตรงๆ ว่าอะไร ท่านอาจารย์สาโรชพูดถึงมีความรู้ประจักษ์นักปราชญ์ ท่านอาจารย์สาโรชพูดถึงเรื่องมีความประพฤติประจักษ์ผู้ทรงศีล ในวันนี้โลกที่เจริญแล้ว ครูของเขาเขาพูดถึง C สองตัวเท่านั้น "C" ตัวแรก คือ content คือ เนื้อหาสาระ ว่าครูต้องรู้อะไร และ "C" ตัวที่สองในโลกการศึกษาที่เจริญแล้ว พูดถึง conduct คือ ความประพฤติ คำถามคือ ท่านอาจารย์สาโรชพูดมาเมื่อ 50 กว่าปีแล้ว เรื่องมีความรู้ประจักษ์นักปราชญ์ มีความประพฤติประจักษ์ผู้ทรงศีล ฉะนั้นวันนี้ถ้าเราจะกลับไปสู่ที่เดิม เราได้ปลูกฝังลูกศิษย์ของเราในสองตัวนี้แล้วหรือยัง ความรู้คือ content ความประพฤติ คือ conduct ฉะนั้นผมจึงเอาความคิดของท่านอาจารย์สาโรชนำไปสู่ข้อบังคับของคุรุสภาว่า คนที่จะมีใบประกอบวิชาชีพต้องมีมาตรฐานความรู้เป็นข้อบังคับเรียบร้อยแล้ว ต้องมีมาตรฐานจรรยาบรรณ คือ conduct ว่าเป็นอย่างไร และเรื่องนี้ได้นำประกาศไว้ในราชกิจจานุเบกษาเรียบร้อยแล้ว ผมเป็นผู้ลงนามนั่นคือ มีกฎหมายใช้บังคับซึ่งเกี่ยวข้องกับความคิดของท่านอาจารย์สาโรช ถ้าเมื่อเราดูให้ดีแล้วจะพบว่าความคิดของท่านอาจารย์ทันสมัยมาก ท่านใช้ความรู้กับความประพฤติซึ่งวงการอื่นเขาใช้ C สองตัว content คือความรู้ conduct คือความประพฤตินั่นคือสิ่งที่ท่านอาจารย์สาโรชทิ้งไว้ ถ้าหากว่าพวกเราคิดจะกลับไปสู่วิทยาลัยวิชาการศึกษาคงต้องเอาสองสิ่งนี้กลับไปใหม่ ไม่ได้แปลว่าเขียนไก่อ้ววันนี้ คือ ลายมืออาจารย์สาโรช คงไม่ใช่

เรื่องที่สอง ผมไปพบเอกสารของท่านอาจารย์สาโรช เมื่อปี 2527 บทความเรื่องความดีคืออะไร เป็นหนังสือที่ลงในที่ระลึกของราชบัณฑิตยสถาน ประเด็นนี้ผมฝากไว้ด้วย ท่านอาจารย์สาโรชเขียนไว้ในเรื่องนี้ ดังนั้นถ้าจะทำวิทยาลัยวิชาการศึกษาใหม่ คงต้องนำความคิดของ

ท่านมา ท่านบอกว่า สิ่งริบตัวอันแท้จริงของมนุษย์เรานั้น คือ รับผิดชอบต่อ
ความดีนั่นเอง ไม่ใช่อื่นใด ฉะนั้นในบทความของท่าน เรื่องความดีคืออะไร
ท่านเขียนว่า สิ่งริบตัวอันแท้จริงของมนุษย์เรานั้น คือ รับผิดชอบต่อความดี
นั่นเอง ไม่ใช่อื่นใด ฉะนั้นถ้าจะกลับไปตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษาใหม่ สิ่งที่สอง
คือ ความดี จากความคิดของท่าน ผมเลยนำไปสอนลูกศิษย์ว่าความดีนั้น
เราอาจจะมีเงินมีทองมากมายซื้อทุกอย่างทุกอย่างได้ ยกเว้นความดี ความดี
ต้องสร้างเอง ซื้อไม่ได้ และผมถือว่านี่เป็นภาระเร่งด่วนที่ท่านอาจารย์สาโรช
พูดไว้ตั้งแต่ปี 2527

เรื่องที่สาม ที่ผมอยากจะฝากไว้คือ จากบทความของท่านอาจารย์สาโรช
ในปี 2531 บทความนั้นชื่อ อุดมการณ์ในการจัดการศึกษา เป็นหนังสือ
ที่ระลึกเนื่องในพระราชพิธีรัชมังคลาภิเษก นั่นคือ เมื่อปี 2531 คือ ปี 1988
ท่านอาจารย์ได้พูดคำๆ หนึ่ง ซึ่งไม่มีใคร quote ว่าเป็นความคิดของ
ท่านอาจารย์สาโรช แต่ชอบไปอ้าง ไปชมความคิดของฝรั่งว่า ยิ่งใหญ่
มากมาย ท่านอาจารย์สาโรชพูดถึงภาษาอังกฤษอยู่คำหนึ่ง ท่านใช้คำว่า
learning society แล้วท่านแปลว่า *สังคมแห่งการเล่าเรียน* ท่านบอกว่า ใน
วิทยาลัยวิชาการศึกษาหรือที่ไหนก็ตามจะต้องเป็นสังคมแห่งการเล่าเรียน
learning society แต่วันนี้เราพูดถึงสังคมแห่งการเรียนรู้ และเราอ้างปีเตอร์
เซ็งเก (Peter M. Senge) edition แรกของปีเตอร์ เซ็งเก (Peter M. Senge)
คือ 1990 หลังจากที่ท่านอาจารย์สาโรชพูดไว้ 2 ปี แต่ ณ วันนี้ไม่มีใครอ้าง
ท่านอาจารย์สาโรชเลยว่า เป็นผู้บุกเบิกในการพูดถึงเรื่อง LO (Learning
Organization) อ้างปีเตอร์ เซ็งเก หมด และปีเตอร์ เซ็งเก ก็อ้างปี 1990 แสน
จะเขย ณ วันนี้เขาเขียนใหม่ปี 2006 ต่างจากเดิมอีกเยอะเลย ผมอยากจะ
เรียนด้วยความภูมิใจว่า ท่านอาจารย์สาโรชได้พูดถึง *learning society* ท่าน
ใช้คำว่า *สังคมแห่งการเล่าเรียน* ตั้งแต่ ปี ค.ศ. 1988 หรือ ปี พ.ศ. 2531 แล้ว
เราก็ไปชมไปยกย่องฝรั่งมากมาย ที่จริงแล้วนี่คือ ความคิดของท่านอาจารย์สาโรช

หนังสืออีกเล่มหนึ่งที่ผมไปพบ ท่านอาจารย์สาโรชเขียนเรื่อง ความคิดเรื่องการฝึกหัดครูในระดับปริญญา หนังสือเล่มนี้ลงในเอกสารที่ระลึกเนื่องในพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 5 รอบของสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ เมื่อวันที่ 12 สิงหาคม 2535 ในบทความนี้มีหลายประเด็นที่เชื่อมโยงกับ concept ของวิทยาลัยวิชาการศึกษา ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ประการที่หนึ่ง ท่านบอกว่าวิชาครูเป็นวิชาชีพ หรือ profession ท่านพูดปี 2535 ผ่านมาก็ปีแล้ว วันนี้เราเพิ่งจะมี พ.ร.บ.การศึกษาทั้งหลายยกย่องว่าครูเป็นวิชาชีพชั้นสูง แต่ท่านอาจารย์พูดตั้งแต่ปี 2535 ท่านเขียนว่าวิชาชีพเป็น profession ความคิดของท่านก้าวไกลและปัจจุบันนี้เพิ่งจะมี พ.ร.บ. ตามมาทั้งหลายทั้งปวง พ.ร.บ.สภาครูปี 2536 พ.ร.บ.ข้าราชการครู ปี 2537 ที่บอกว่าวิชาชีพครู ครูเป็นวิชาชีพชั้นสูง ซึ่งท่านพูดสิ่งเหล่านี้มานานแล้ว

อีกประเด็นหนึ่ง ท่านใช้คำว่า องค์สามแห่งการเรียนรู้สำหรับครู และท่านใช้ภาษาอังกฤษว่า Trilogy of learning for teachers ภาษาไทยท่านใช้คำว่า องค์สามแห่งการเรียนรู้สำหรับครู นี่คือ ความคิดของท่านปี 2535 แต่เดี๋ยวนี้เวลาเราพัฒนาหลักสูตรก็อาศัยความคิดของท่าน แต่ไม่มีใครเคยให้เกียรติว่านี่คือ ความคิดของท่านอาจารย์สาโรช concept ของ trilogy ท่านพูดว่า trilogy องค์สามแห่งการเรียนรู้สำหรับครู ท่านพูดไว้ 3 เรื่อง ท่านบอกว่าหลักสูตรทั้งหลายในการฝึกหัดครูต้องมีวิชาเพื่อความเสรี ภาษาอังกฤษคือ liberal education สิ่งหนึ่งที่ผมภูมิใจมาก ดีใจมาก ท่านอธิบายว่า วิชาที่ทำให้คนเรียน ปลดปล่อยจากความไม่รู้หรือความโง่ นั่นคือ วิชาเพื่อความเสรี ท่านบอกว่าวิชาเหล่านี้คือ วิชาที่เรียนไปแล้ว ปลดปล่อยจากความไม่รู้หรือความโง่ นี่คือนั่นซึ่งเป็นวิชาพื้นฐานของเราในวันนี้

กลุ่มวิชาที่ 2 ที่ท่านพูดถึงคืออะไร วิชาเพื่อไว้ใช้สอน นั่นคือ วิชาเอก วิชาโทที่เรามีอยู่ในทุกวันนี้ และกลุ่มที่ 3 ที่ท่านพูดถึงคือ วิชาชีพสำหรับครู profession education ณ วันนี้ เมื่อปี 2535 ถ้าพูดถึงวิชาชีพ

สำหรับครูในสองเรื่อง กลุ่มที่ 1 ท่านเรียกวิชาสารัตถะ พวก foundation ทั้งหลาย และ กลุ่มที่ 2 คือ วิชาวิทยวิธี พวก methodology ความคิดของท่านสองเรื่อง วิชาชีพครู สารัตถะ (foundation) กับ วิทยวิธี (methodology) จึงนำไปสู่ราชบัณฑิตยสถานที่น่าไปสู่การกำหนดตำแหน่งราชบัณฑิตในสองสาขา และท่านอาจารย์สาโรชเป็นราชบัณฑิตทางสารัตถะ ท่านอาจารย์สุมนอมรวิวัฒน์ เป็นราชบัณฑิตทาง methodology ฉะนั้น ณ วันนี้ผมคิดว่าคงต้องดีให้แตกต่างเป็นอย่างไร และท่านก็สอนต่อไปว่า วิทยาลัยวิชาการศึกษา หลักสูตรปริญญาตรีทั้งหลายทั้งปวงนั้น ขอให้นึกถึงสองเรื่อง

ประการที่หนึ่ง คือ ครูควรรู้อะไรบ้าง

ประการที่สอง ท่านสอนว่า ครูควรทำอะไรได้บ้าง ฉะนั้นถ้าจะกลับไปมองหรือตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษาใหม่ กลับไปพิจารณาของเก่า concept คือ ครูควรรู้อะไรบ้าง กับครูควรทำอะไรได้บ้าง วันนี้เราเน้นเรื่องเดียวคือ ครูรู้อะไรบ้าง แต่ครูควรจะทำอะไรได้บ้าง ซึ่งเราไม่ค่อยตระหนักเท่าไรนัก ท่านอาจารย์สาโรชเขียนไว้ 5 เรื่องว่าครูควรจะทำอะไรได้บ้าง คือ

(1) สอนเป็น

(2) ไปอบรมแนะแนว ทำเรื่องทางการปกครองและอื่นๆ

สารพัด

(3) ไปช่วยกิจกรรมต่างๆ ในการพัฒนาผู้เรียนทุกระดับ

ตลอดเวลา

(4) สร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

(5) ต้องพัฒนาครูให้เป็นครูชั้นวิชาชีพให้ได้

นั่นคือสิ่งที่ท่านพูดถึงเมื่อปี 2535 นานมาแล้ว นี่คือ เอกสารราชการที่ผมพบ ฉะนั้นถ้ากลับไปสู่ที่เดิมคือ ครูควรรู้อะไรบ้าง แล้วครูควรทำอะไรได้บ้าง นี่คือ สิ่งที่ผมคิดว่า ณ วันนี้เราขาดหรือเปล่า และท่านก็เขียนไว้ว่า ความคิดของนักวิชาการในสมัยนั้น สมัยท่านมีอีก 2-3 เรื่อง เรื่องหนึ่งท่าน

บอกว่า เราให้ครูเรียน 4 ปีนั้นไม่พอหรอก ต้องเรียนมากกว่านั้น ในปี 2535 และนี่คือสิ่งที่เรานำไปพัฒนาหลักสูตรครู 5 ปีในช่วงหลัง หลักสูตรครู 5 ปีปีนี้เพิ่งอยู่ปีที่ 4 ถามว่า ความคิดของเราตามหลังความคิดท่านอาจารย์สาโรช ก็ปีแล้ว เยอะเลย อีกประการหนึ่งท่านบอกว่าเมื่อจบปริญญาตรีการศึกษาแล้ว ยังไม่ให้เป็นครู ท่านเขียนว่า เมื่อจบปริญญาตรีการศึกษาแล้วยังไม่ให้เป็นครู ต้องสอบเอาใบประกอบวิชาชีพครูก่อนจึงจะเป็นครูได้ นั่นคือ ความคิดของท่านที่ออก พ.ร.บ.สภาครู มาว่าครูต้องมีใบประกอบวิชาชีพ และ พ.ร.บ.สภาครู ปี 2546 นั้นก็แปลว่า 20 กว่าปีหลังจากความคิดของท่าน ฉะนั้นตรงนี้คือสิ่งที่ผมไปศึกษาและมองว่าความคิดของท่านที่เกี่ยวกับวิทยาลัยวิชาการศึกษาเป็นอย่างไร

ประการสุดท้ายที่ผมอยากรบกวนคือ มุมมองของผมที่เกี่ยวกับวิทยาลัยวิชาการศึกษา ผมมีความเชื่อว่า ก่อนจะเปลี่ยนแปลงเพื่อการพัฒนาอะไร สิ่งแรกที่ต้องทำเสมอคือ เอาของดีของเดิมไว้ให้ได้เสียก่อน วันนี้ความคิดของคนรุ่นใหม่ ชอบเปลี่ยนแปลงเพื่อการพัฒนาเสมอ แต่สิ่งที่ไม่เคยดูว่าของดีของเดิมของเราคืออะไร เอาไว้อยู่หรือเปล่า ผมอยากเรียนว่า ผมจบปริญญาตรีเกียรตินิยม เมื่อปี 2503 สมัยเป็นวิทยาลัยวิชาการศึกษา มองภาพอาจารย์สาโรช นอกจากท่านจะเป็นนักวิชาการแล้ว ท่านพยายามให้ลูกศิษย์ทุกคนเป็นนักวิชาการด้วย รุ่น 2 ที่บางแสน มีเพื่อนคนหนึ่งได้เกียรตินิยมอันดับ 1 คนเดียว ที่แรกท่านอาจารย์สาโรช ไม่ยอมให้เกียรตินิยมอันดับ 1 เพราะที่วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตรส่วนใหญ่ก็มีอันดับ 2 ท่านเรียกมาสัมภาษณ์ซักไซ้ไล่เรียงอยู่สักครึ่งชั่วโมง แล้วท่านปล่อยไป โอเค ถ้ามีความรู้แบบนี้ เป็นเกียรตินิยมอันดับ 1 บังเอิญผมเป็นเกียรตินิยมอันดับ 2 ท่านก็เลยไม่เรียกมา นั่นคือ ผมอยากที่จะมองว่า ณ วันนี้เราลองกลับไปดูของดีของวิทยาลัยวิชาการศึกษาของเรา หรือ วศ.ได้ไหม ว่าของดีเหล่านั้นเราได้บำรุงรักษาไว้หรือยัง เราอาจจะไปมองอะไรไม่รู้ตามกระแสวันนี้ ผมอยากจะ

เรียนว่า สมัยหนึ่งศึกษาศาสตร์ หรือ วศ. ของเรา คืออันดับที่ 1 ของประเทศ แล้ววันนี้ ไม่ว่าใครจะจัดอันดับ (rank) อย่างไรก็ตาม เราอยู่ที่อันดับตรงไหน ผมจะไม่โทษใคร แต่นี่คือมุมมองของคนอื่นที่เขามองเรา ลองช่วยกันค้นหาของดี ๆ ของ วศ. ได้ไหม และกลับมาบำรุงรักษาให้อยู่ให้ได้ ก่อนที่เราจะไปตามกระแสอื่น ๆ อีกเยอะ วิทยาลัยวิชาการศึกษา คือ สถาบันแห่งแรกที่เปิดสอนปริญญาตรีทางการศึกษาก่อนใครหมด คำถามวันนี้คือ ปริญญาตรีการศึกษาของเราเป็นอย่างไรบ้าง เมื่อเทียบกับที่อื่นแล้ว วศ.ของเราได้ทำอะไรไว้ที่เป็นผู้บุกเบิกเยอะมากมาย บังเอิญผมไม่มีโอกาสเรียนที่ประสานมิตร แต่ผมมองมาว่าสมัยก่อนนี้ วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร มีอะไรที่โด่งดังเยอะสิ่งหนึ่งที่ผมจำได้ คือ นอกจากปริญญาตรีการศึกษาแห่งแรกของเราแล้ว เรายังเปิดสอนปริญญาโทเป็นแห่งต้น ๆ ของประเทศไทย แล้วสิ่งที่ผมรับผิดชอบมาเป็น 10 ปี คือ เราคือสถาบันที่เปิดสอนปริญญาเอกสาขาวิชาการบริหารการศึกษาเป็นแห่งแรกของมหาวิทยาลัยไทย ก่อนจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยหลายปี ก่อนที่อื่น นี่คือของดี

ฉะนั้นคนที่เป็นครูจะต้องมาเรียนที่ วศ. แล้วถามว่า ผลผลิตของวิทยาลัยวิชาการศึกษาไปอยู่ที่ไหนบ้าง ไล่มาตั้งแต่ปลัดกระทรวงมาเรื่อย ๆ จะมีมากมาย นี่คือ คนนอกมองวิทยาลัยวิชาการศึกษาซึ่งผมคิดว่าเป็นสิ่งที่เป็นของดี แต่ถามว่า แล้วเราได้รักษาของดีเหล่านั้นไว้ได้หรือเปล่า ก่อนที่เราจะเปลี่ยนแปลงไปสู่การพัฒนาอะไรก็ตามที่มากมาย ฉะนั้นโดยประวัติผลผลิตของวิทยาลัยวิชาการศึกษา คือคนที่มีคุณภาพอย่างยิ่ง สมัยก่อนโน้นเมื่อเรียนที่วิทยาลัยวิชาการศึกษาไม่ได้จึงไปเรียนที่อื่น แต่ตอนนี้ไม่ทราบเรียนที่อื่นไม่ได้ ก็เสี่ยง ๆ มาเรียนที่วิทยาลัยวิชาการศึกษาหรือเปล่าไม่แน่ใจ ผมคิดว่า ณ วันนี้ ก่อนที่จะกลับไปสู่แนวคิดเดิมคือวิทยาลัยวิชาการศึกษา คงจะต้องเริ่มต้นสักนิดหนึ่งก่อนว่า ช่วยกันค้นหาของดีของเดิมให้ได้ แล้วก็บำรุงรักษาของดีไว้ให้ได้ ผมคิดว่าถ้าหากเรารักษาของดีของเดิมไว้ได้ เรา

จะไปได้ไกลอีกเยอะเลยในวันนี้ ผมมองอย่างนั้น และผมเชื่อว่าศิษย์เก่าวิทยาลัยวิชาการศึกษาทั้งหลาย ตั้งแต่รุ่น 1 ถ้าท่านอธิการบดีทรงศักดิ์ศรีกาพสินธุ์ ยังจำสิ่งดีของเราได้ และคงพร้อมที่จะบอกว่สิ่งดีของเราคืออะไร และคงจะต้องมานึกว่า แล้วเราจะทำสิ่งดีนั้นให้คงอยู่ต่อไปได้อย่างไร สิ่งที่ต้องคิดใหม่ ถ้าจะเอาความคิดของวิทยาลัยวิชาการศึกษากลับมาใหม่ ท่านอาจารย์สาโรช ท่านอาจารย์สุดใจ เหล่าสุนทร ไม่ยอมที่จะเป็นมหาวิทยาลัยในสมัยนั้น เป็นวิทยาลัยก็สามารถสอนจบถึงปริญญาเอกได้ ถ้าเป็นสถาบันวิชาชีพ วันนี้โรงเรียนหลายแห่งในอเมริกาก็ไม่ยอมเป็นมหาวิทยาลัย ไม่ยอมเป็น university เป็น college อยู่เหมือนเดิม ที่มีชื่อเสียง และสอนตรงไป ผมอยากจะเรียนว่าสิ่งที่ป็นปัญหาของเราคือของดีของเราคือ การศึกษาวันนี้เหมือนกันหมดทั่วประเทศ เข้าไปที่ราชภัฏ เข้าไปที่ไหน แล้วไปถามเขาว่า ศึกษาศาสตร์ ครุศาสตร์อยู่ที่ไหน หาไม่ยาก ดึกที่ขอมช่อ ไม่ทันสมัย นั่นแหละ คือดึกศึกษาศาสตร์ ทุกแห่งเหมือนกันหมด ดูไม่ยาก เพราะตอนนี้ผมช่วยมหาวิทยาลัยทั้งหลายอยู่ประมาณ 15 มหาวิทยาลัย เว้น มศว ที่ไม่ได้เรียกใช้ เป็นกรรมการสภามหาวิทยาลัยทั้งของรัฐและเอกชน กรรมการสภามหาวิทยาลัยเป็นตำแหน่งโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง ผมเป็นของทักษิณ ของราชชมงคลธัญบุรี ของราชภัฏอีกหลายแห่ง ตำแหน่งวิชาการตอนนี้เป็นอยู่ 12 มหาวิทยาลัย ไปช่วยคนอื่นเขาเยอะ กลับมาดูใหม่ ทำอย่างไร เราจึงจะฟื้นความหลังของ วศ. กลับมาได้ ผมนำเรียนไปแล้ว หลายเรื่องที่เป็นความคิดของท่านอาจารย์สาโรช ต้องกลับมาดูใหม่ ผมอยากเรียนอย่างนี้ว่า เราทำตามกระแส เรามีอะไรมากมาย พัฒนาอะไรมากมาย จนกระทั่งลืมนึกถึงสภาวะของคณะศึกษาศาสตร์ แล้ววันนี้คณะศึกษาศาสตร์เป็นคณะที่หาที่เรียนไม่ค่อยได้ ดึกก็เก่าแล้ว ของคนอื่นดึกทันสมัยกว่านี้เยอะเลย ผมไม่ได้ว่าที่นี้นะ เป็นสังขธรรมในวงการศึกษาเรา ดึกใหม่ ๆ เป็นของคณะใหม่ ๆ ที่ทันสมัย ดึกเก่า ๆ โทรม ๆ ห้องแคบ ๆ

ที่ยัดเยียดกันเรียน เครื่องไม้เครื่องมือไม่ทันสมัยคือ คณะศึกษาศาสตร์
ครุศาสตร์ นั่นคือ สิ่งที่เป็นอยู่ทุกวันนี้

ผมอยากจะมอง 2-3 เรื่อง ความคิดของผมคือ ผมอยากจะรื้อฟื้น
วิทยาลัยวิชาการศึกษา หรือ วศ. กลับมา แล้วให้มีความเกรียงไกรทาง
การศึกษา คำถามในวันนี้คือ ความเกรียงไกรทางการศึกษาทำได้อย่างไร
คงต้องล้าหน้าคนอื่นเขาอีก เอาความคิดของท่านอาจารย์สาโรชกลับมาและ
ทำให้เป็นรูปธรรม ทำอะไรก็ได้โดยนำเอาการศึกษาเป็นแกนหรือเป็น core
แล้วนำอย่างอื่นมาพัน ฉะนั้นวันนี้ ประทานโทษถามหน่อยว่า หลักสูตรเรา
เป็นอย่างไรบ้าง หลักสูตรสาขาวิชาการบริหารการศึกษาที่ผมดูแลอยู่ ดู
เหมือนว่า เป็นหลักสูตรที่โบราณที่สุด เพราะตั้งแต่ตั้งมาไม่เคยเปลี่ยนแปลง ผม
ขออนุญาตทำความเข้าใจกับท่านอาจารย์อาวูโสหน่อย เตี่ยวจะหาว่า
อาจารย์เสริมศักดิ์ได้แต่พูด ผมได้ปรับหลักสูตรปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหาร
การศึกษา ทำตามหลักวิชาทุกอย่าง มีกรรมการ มีผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก
ทุกเรื่อง ผมเรียนท่านอาจารย์ว่า ที่ผมทำนั้นเพราะประสบการณ์ของผมเรื่อง
หนึ่งคือ ผมเป็นประธานเรื่องราวของหลักสูตรศึกษาศาสตร်ของ
ทบวงมหาวิทยาลัยมาเป็นเวลา 10 กว่าปี เป็นประธานที่รับรองดูแลหลักสูตร
ศึกษาศาสตร်ของมหาวิทยาลัยเอกชนทุกแห่งจนถึงวันนี้ จากประสบการณ์
ตรงนั้นจึงนำมาพัฒนาหลักสูตรปริญญาเอกสาขาวิชาการบริหารการศึกษา
ทำตามหลักวิชาจากประสบการณ์ แต่เมื่อส่งไปที่ตึก 9 หรือ บัณฑิตวิทยาลัย
เขาบอกเป็นหลักสูตรที่ใช้ไม่ได้ ขาดเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ของตัวเอง
ผมอยากจะทราบ ว่า คนที่ร่างหลักสูตร คือ คนที่สอนหลักสูตร คนที่วิพากษ์
หลักสูตร คือ คนที่ไม่เคยรู้เรื่องหลักสูตร เหมือนหลักสูตรเราบางหลักสูตรทุก
วันนี้ ชื่อวิชาเป็นเพียง topic หนึ่งเท่านั้น ถ้าผมประเมิน ผมไม่ให้ผ่าน เพราะ
ชื่อวิชา คือ topic หนึ่งในรายวิชาเท่านั้น ฉะนั้นหลักสูตรที่เสนอไป เขาก็ดี
กลับมา ผมทำไปใหม่ หลักสูตรปริญญาโทเสนอไปใหม่ ดีกลับมาอีกเรียบร้อย

หลักสูตรที่ 3 หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต ผมเองไปอยู่ข้างนอก ไปอยู่คุรุสภา คุรุสภานั้นตั้งใจที่จะพัฒนาวิชาชีพครู เราได้เงินปีหนึ่งหลายสิบล้าน เพื่อจะเปิดสอนประกาศนียบัตรบัณฑิตทางการบริหารการศึกษา สิ่งแรกที่ผมนึกถึงคือ มศว นึกถึงบุญคุณข้าวแดงแกงร้อน จัดสรรโควตามาให้เรียบร้อย ให้เงินมาเรียบร้อย ให้คนมา มาช่วยกับภาควิชานี้ ช่วยกันพัฒนาหลักสูตร ปรากฏว่าหลักสูตรนี้ไม่ผ่านบัณฑิตวิทยาลัยเหมือนเดิม มีข้อสังเกตว่า ทำไมไม่ต้องไปเชื่อกุรุสภาด้วย ทำไมไม่มีเอกลักษณ์ของตัวเอง ฉะนั้นหลักสูตรไม่ผ่าน เมื่อหลักสูตรไม่ผ่าน เงินที่เราเตรียมที่จะให้ คนที่เราเตรียมจะให้ ก็เอาไปที่อื่น วันนี้ ผมอยากกราบเรียนที่ประชุมว่า คุรุสภามีความร่วมมือกับมหาวิทยาลัย ทั้งของรัฐและเอกชนในการเปิดสอน ป.บัณฑิตทางการบริหารการศึกษา แล้วเราตั้งใจว่าปีหนึ่งเราจะพัฒนาครูอาจารย์ได้ปีละ 2,500 คน ปีนี้เรายังให้ มศว มาอีก แต่ มศว ทำไม่ได้ เพราะไม่มีหลักสูตรรองรับ

ขอภัยนะครับ ผมไม่ได้ว่าใคร โดยธรรมชาติของผมแล้ว ผมจะเป็นคนไม่ว่าใคร ท่านอาจารย์ ดร.ทรงศักดิ์คงทราบ แต่ผมจะว่าใครก็ต่อเมื่อมีความจำเป็นเท่านั้น ถ้าไม่จำเป็นก็ไม่ว่า ปริญญาเอกของเราเป็นอย่างไรบ้าง ณ วันนี้ ผมเรียนท่านอาจารย์ว่า ปริญญาเอกของเรา ในเมื่อหลักสูตร แก่ไม่ได้ เราก็เพียงแต่เอาวิชามา แล้วเราก็ปรับเนื้อหาสาระเพื่อที่จะสอน ผมยังคิดว่าเรื่องราวของหลักสูตรตามท่านอาจารย์สาโรช ไม่ได้แปลว่าเฉพาะของสาขาวิชาการบริหารการศึกษาที่ผมช่วยเขาอยู่ ผมเข้าใจว่าหลักสูตรอื่นๆ ขึ้นไป ก็กลิ้งไปมาเหมือนกัน ไม่ได้ไปถึงไหน ขอภัยที่จะต้องเรียนอย่างนี้ คำถามคือว่า ถ้าเราจะพัฒนาวิชาการศึกษาแล้วหลักสูตรของเราเป็นอย่างไร ไม่ขยับ ล้ามากที่สุดเลย วันนี้วิทยาลัยวิชาการศึกษา เรายังใช้ความคิดสมัย 40 ปีก่อน หลักสูตรของเรายังเป็นหลักสูตรที่เป็นแท่งๆ ปริญญาตรีแท่งหนึ่ง ปริญญาโทแท่งหนึ่ง ปริญญาเอกอีกแท่งหนึ่ง ผมจะกราบเรียนว่า ท่านอาจารย์ที่เป็นนักเรียนนอกจะไม่พบสิ่งเหล่านี้ หลักสูตรปริญญาโท

ปริญญาเอกเป็นหลักสูตรเดียวกันทุกมหาวิทยาลัย แต่มีเพียงข้อกำหนดว่า ปริญญาโทต้องเรียนวิชานี้ๆ แล้วเงื่อนไขการจบ คืออะไร วันนี้เราสร้าง ประเพณีขึ้นเรื่อยๆ ถ้าเมื่อไรให้นิสิตปริญญาเอกมาเรียนกับปริญญาโท โกรธ น่าดูเลยถือว่าดูถูก นึกออกไหมที่ฝรั่งเขามีตัว course เบอร์ course คือ 4, 5 และ 6 4 คือปริญญาตรี 5 คือปริญญาโท 6 คือปริญญาเอก ฉะนั้นเด็ก ปริญญาโท มีสิทธิมาเรียนปริญญาตรี course 400 ได้ไม่เกินเท่านี้วิชา เราคงต้องปรับสิ่งเหล่านี้อีกมากเลย เป็นไปได้ไหม วิทยาลัยวิชาการศึกษา ยุคใหม่เป็นอย่างไร เริ่มต้นเขียนหลักสูตรใหม่ให้เชื่อมโยงกันระหว่างปริญญาโท กับปริญญาเอกให้ไปด้วยกัน จะได้เป็นผู้นำของหลักสูตรเราสักหน่อย ผมทำวิจัยเรื่องนี้แล้วเสนอสภาการศึกษายังเงียบหายไป ถามว่า ถ้าวิทยาลัย วิชาการศึกษาใหม่จะทำ ผมพร้อมที่จะมาช่วย แต่ว่าบางที่ไม่พ้นจากดึกนี้ไปเลย ข้ามถนนไปตึก 9 ไม่ผ่านก็ลำบากเหมือนกัน

ผมว่าเราคงต้องมีมุมมองใหม่ๆ อย่าไปยึดติดกับอะไร แต่ถามว่า หลักสูตรอย่างนี้ สกอ.มีปัญหาอะไรไหม คำตอบคือ ไม่มี ผมอยากเรียนว่า ผมโชคดีชนิดหนึ่ง อาศัยบุญเก่าของ มศว เดิมมี ก.ม. พอมี พ.ร.บ.ฉบับใหม่ก็มี ก.พ.อ. ก.พ.อ.มีผู้ทรงคุณวุฒิเป็นตำแหน่งที่โปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง ผมก็คือคนที่หลุดไปจากวิทยาลัยวิชาการศึกษาคนเดียวที่ได้รับการโปรดเกล้าฯ เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ก.พ.อ. ที่ดูแลบริหารงานบุคคลของมหาวิทยาลัยของรัฐ ทุกแห่งในวันนี้ คณะกรรมการชุดนี้มีรัฐมนตรีเป็นประธาน ผมนั่งอยู่ตรงไหน ผมก็นึกถึงภาพของ วศ.เก่า ๆ สิ่งที่ยากเรียนเรื่องหนึ่งคือ คงต้องเอาของดี ที่มีอยู่และมาพัฒนาให้ได้ ประการที่ 2 ผมเข้าใจว่า คงจะต้องปรับพัฒนา หลักสูตรให้ทันสมัยมากกว่าเดิมเยอะ เมื่อเป็นอย่างนี้ เราจะเสี่ยงกฎกติกา ของ สกอ.ว่า หนึ่งหลักสูตรต้องมีอาจารย์ 5 คน เราเขียนไว้อย่างนี้ไม่มี ปัญหาอะไร หลักสูตรทั้งหลายทั้งปวงผมคิดว่าคงต้องปรับ โชคดีที่ผมทำที่ มศว ไม่สำเร็จแต่ผมได้ไปทำที่อื่นแล้วสำเร็จ หลักสูตรอื่น ๆ ที่ผมทำ ผมเป็น

ที่ปรึกษา ผมออกแบบหลักสูตรใหม่และเป็นหลักสูตรที่คนอื่นเขาลอกไปเยอะเลย ไม่ว่าจะเป็นปริญญาโท หรือปริญญาเอก โชคร้ายของผมที่ไม่มีโอกาสทำให้กับ มศว โชคร้ายที่ มศว ไม่เคยใช้ทำอะไร แต่ก็ไม่มีปัญหาอะไร ไม่ต้องใช้ผม เพราะผมมีงานเยอะแล้วตอนนี้ทำงานให้กับที่อื่น

อีกประเด็นหนึ่งที่ผมอยากจะเรียนคือ ถ้าเราจะปรับกลับไปสู่ความคิดของวิทยาลัยวิชาการศึกษา เราคงเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้คนไม่ได้ เราต้องเปลี่ยนความคิดของผู้คนเสียก่อน วันนี้เราพลาดเรื่องเดียว เราชอบเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้คน ซึ่งผมคิดว่าพฤติกรรมของผู้คนที่เปลี่ยนมันเป็นพฤติกรรมที่ไม่ถาวร คงต้องกลับไปดูความคิดเก่าของเขาว่าเป็นอะไร ผมอยากจะพูดอย่างนี้ได้ใหม่ว่า ถ้าเราจะกลับไปใช้ concept วิทยาลัยวิชาการศึกษา เหมือนเดิม ผมขออนุญาต 2-3 เรื่อง

(1) เราคงต้องเอาชนะความเคยชินให้ได้ ถ้าเราไม่สามารถเอาชนะความเคยชินได้ เราไปไม่รอด

(2) ขออนุญาตพูดภาษาหยาบ ๆ ว่าเราต้องไม่ลืมหำพืดของตัวเอง ขอภัยที่ศัพท์นี้อาจจะไม่ดีหน่อย แต่ต้องเข้าใจว่า เราจะต้องไม่ลืมหำพืดของตัวเอง ฉะนั้นวันนี้คนรุ่นใหม่ที่มาอยู่ มศว เขาเคยรู้จักกำพืดของเราใหม่ว่าเป็นอย่างไร เราก็คือ โรงเรียนสำหรับสอนคนจน ลูกคนจนใช้หรือเปล่า แล้วถามว่าบัณฑิตเก่าๆ ที่ไปได้ดิบได้ดี แม้แต่ปลัดกระทรวง ท่านทั้งหลาย คงจำได้ แอบมานอนหอพักที่ท่านอาจารย์อยู่ เพราะความเป็นลูกคนจน คำถามวันนี้ก็คือ เราได้แบ่งปันสิ่งเหล่านี้ไหม เขาเคยรู้ไหมว่า วศ.ของเราเดิมคืออะไร เป็นมาอย่างไร ฉะนั้นการพัฒนาผู้คน ผมคิดว่าจำเป็น เพราะวันนี้มันเหมือนกันทุกแห่ง ถามหาคนเอาวุโสไม่ได้แล้ว หายหมดทุกมหาวิทยาลัย มีคนรุ่นใหม่ที่ไม่เคยรู้จักความดีความงามของวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางคนอาจจะรู้จัก บางคนไม่รู้จัก เพราะการพัฒนาผู้คนเป็นเรื่องจำเป็น ผมขออนุญาตกราบเรียนว่า วศ. ของเรานั้น พัฒนาผู้คนในสองยุค ยุคที่ 1

คือ ยุค *Indiana Contract* ยุคนั้นคือ ทำให้อาจารย์วิทยาลัยวิชาการศึกษาของเราไปเรียนต่อปริญญาโทเยอะเลย ยุคที่ 2 คือยุคที่ทำนออาจารย์ทรงศักดิ์ เป็นอธิการบดี บังเอิญท่านขอให้ผมมาเป็นรองอธิการบดีฝ่ายต่างประเทศ แล้วยุคนั้นคือ ยุคที่เราส่งผู้คนของเราไปเรียนต่อปริญญาเอก รวมทั้งเครือข่ายแปดวิทยาเขต เป็นร้อยจนถึงวันนี้ วันนี้ยังกินบุญเก่าอยู่เลย ไม่ได้มีอะไรต่างไปจากเดิมเลย นั่นคือสองยุค คนเก่า ๆ คงจำได้ ยุค *Indiana* ฉะนั้นพวกเราเก่า ๆ ได้มีโอกาสเรียนต่อปริญญาโทเมืองนอก เพราะทุนของ *Indiana* ยุคที่ 2 ยุคที่ทำนออาจารย์ทรงศักดิ์ เป็นอธิการบดี ผมเป็นรองอธิการบดีฝ่ายต่างประเทศ และยุคนั้นคือ ยุคที่เราส่งให้คนทั้งหลายไปเมืองนอก รวมทั้งทำนออธิการบดีคนปัจจุบันด้วย ก็คือผลพวงที่ทำนออาจารย์ทรงศักดิ์กับผมได้ทำไว้ด้วยกันตรงนี้คือ ไปเรียนรุ่นแรกที่ผ่านมา คนที่กำลังจะเป็นคณบดีคนใหม่ไปเรียนได้ทุนประเภทนี้เหมือนกันนะอาจารย์องอาจนะ ฉะนั้นวันนี้คงต้องมองอย่างนี้ ถ้ามองว่าของดีเหล่านี้เป็นอย่างไร แล้ววันนี้ผมอยากจะเรียนว่าโรงเรียนเก่าของผมที่ผมไปเรียน และพวกเราที่อยู่ที่นี่รู้ว่า ผมคือกระเหรียงคนแรกที่ได้รับการจารึกชื่อไว้ในหอเกียรติยศ (*Hall of Fame*) โรงเรียนนี้ตั้งมา 150 ปี มี *candidate* เพื่อจะหาคนไปจารึกชื่อในหอเกียรติยศ (*Hall of Fame*) รุ่นแรก *candidate* มา 20,000 คน ปีแรกสรรหาได้ 12 คน 11 คน เป็นอเมริกัน เป็น *non-American* คนเดียวคือ ผมที่ติดเข้าไป ถ้ามองว่าวันนี้ สิ่งเก่า ๆ ที่มีอยู่เราสามารถทำได้ใหม่ วันนี้โครงการทางการศึกษาของ *Illinois State* มหาวิทยาลัยอื่นเขาไปจับไปเชิญมาเยอะเลย ที่ผมพบเพราะผมช่วยมหาวิทยาลัยแล้วเขาก็ไม่ใส่ใจ มศว สักเท่าไร เขาไปที่อื่น บุรพาก็ไป ที่ไหนก็ไป ฉะนั้นผมว่าประการนี้คือ ตัวที่อยากจะฝากด้วยเราคงต้องปรับพัฒนาผู้คน ปรับความคิดว่าเป็นอย่างไร อีกประการหนึ่งผมคิดว่าเป็นเงื่อนไขความสำเร็จ ถ้าจะทำแล้วสักแต่จะทำ อย่าไปทำเลย ถ้าทำแล้ว

ก็คือ น่าจะทำให้ประสบความสำเร็จ เงื่อนไขที่ผมเชื่อว่าทุกเรื่องจัดทำแล้ว ประสบความสำเร็จ คือ 2 ประเด็น

ตัวที่ 1 “capacity” ของผู้คน คือ ความสามารถที่จะทำมืออยู่ 3 ประเด็น

ประเด็นที่ 1 ถ้าจะทำเป็น วศ.ใหม่ ประเด็นของ capacity คืออะไร ก็คือ training ฝึกอบรมคนเหล่านี้ให้ไปกลับสู่ความคิด College of Education ชั้นดีให้ได้ แล้วบางที่เป็น College of Education มันสูงไปด้วยเข้าไป กลับไปสู่ความคิดเดิม School of Education และจะชัดเจนกว่า college ด้วยเข้าไป ท่านผู้ใหญ่คงนึกออก School of Education เป็นคำที่ขลัง Law School, Medical School ตอนนี้เขาใช้คำว่า school เพราะคำว่า school มันขลังกว่า college ในทุกวันนี้ จะนั้นกลับไปสู่ความคิดเดิมได้ไหม คือ ฐานความคิดว่า School of Education คืออย่างไร จะนั้นการฝึกอบรมผู้คน ผมคิดว่าเป็นเรื่องที่สำคัญ

ประเด็นที่ 2 เงื่อนไขของ capacity คือ งบประมาณ วันนี้ถ้าให้แต่นโยบายแล้วไม่มีงบประมาณมาให้ เลิกทำได้เลย ผมคิดว่าตัวที่สำคัญที่สุดในวันนี้คือ เรื่องราวของงบประมาณ คงต้องทุ่มมาตรงนี้ และวันนี้เราชอบทำอะไรตามกระแส คนที่ได้งบประมาณมากๆ คือ ที่ 1 เครื่องมือตัวเลข 20 ล้าน และเป็นของเล่นของอาจารย์คนเดียว ถ้ามว่า วิทยาลัยวิชาการศึกษาของเรามีของเล่นตัวหนึ่งราคาสัก 5 ล้านไหม ไม่มีเลย ของคนอื่นมากมาย ฉะนั้นผมเข้าใจว่างบประมาณเป็นตัวสำคัญ

ประเด็นที่ 3 ในแง่ของ capacity คือ consult ผมคิดว่าการให้คำปรึกษาหรือเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญ ผมเรียกว่า ถ้าจะกลับไปเก่า ไม่ต้องไปหาคนอื่นหรือกลับมาเป็นที่ปรึกษา คนที่มีเลือดเนื้อเชื้อไขของ วศ. คือ คนที่พร้อมที่จะมาให้การปรึกษา คนอื่นเป็นที่ปรึกษาเขาคิดค่าจ้างเท่าไร แต่ถามว่าคนที่เลือดเนื้อเชื้อไขของวิทยาลัยวิชาการศึกษา เชิญเขามา

เขาพร้อมที่จะมาให้ความคิด และถามวันนี้เลือดเนื้อเชื้อไขของวิทยาลัยวิชาการศึกษาที่พร้อมจะเป็นที่ปรึกษามีไหม มีเยอะ เว้นเสียแต่ว่าไม่ใช่เขาเท่านั้น คนรุ่นใหม่ก็อาจจะดี เกรงใจท่านเลยไม่ใช่ ก็แล้วแต่ ผมว่านี่คือประการที่ 1 capacity ถ้าคนไม่มีความสามารถ คิดไปก็เสียเปล่า เงื่อนไข 3 เรื่อง (1) ฝึกอบรมให้เขามีความรู้ (2) งบประมาณให้เขาไป (3) หาที่ปรึกษาดีๆ ให้เขา พี่เลี้ยง อันนี้ผมฝากด้วย คำว่าที่ปรึกษาตรงนี้ เราชอบใช้คำว่า advisor ผมว่าเป็นคำที่ไม่ได้เรื่อง คำว่า advisor เพราะว่า advisor ส่วนใหญ่ทำในเวลาราชการเสมอ ๆ ผมอยากใช้คำว่า mentor ในวันนี้ ก็คือ พี่เลี้ยง พี่เลี้ยงนักมวยเขากินเขานอนกับนักมวย ขึ้นเวทีก็อยู่ข้างๆ มีส่วนได้ส่วนเสีย ฉะนั้น ถ้าหากว่าวิทยาลัยวิชาศึกษายุคใหม่มี mentor ทำอะไรติดขัดตอน 5 โมงเย็น โทรศัพท์ไปถามเขาก็คงได้ถ้าเขาเป็นพี่เลี้ยง แต่ถามว่าถ้าเขาเป็น advisor ต้องรอเขาจนกว่าจะถึงเวลาราชการเสียก่อน ฉะนั้นขอ mentor อย่าไปหา advisor

เงื่อนไขความสำเร็จตัวที่ 2 คือ “will” หรือ เจตจำนง วันนี้คนเราถ้าจะทำอะไร ถ้าไม่มีเจตจำนง ไม่มี willing ไม่มีทางสำเร็จ เงื่อนไขของ will มีอยู่ 3 อัน

อันที่ 1 “attitude” ทศนคติที่มีต่อวิทยาลัยวิชาการศึกษา เขาบอกว่าความคิดนี้เป็นความคิดเขยๆ เป็นทางลบ ความสำเร็จไม่มีทางเกิดเป็นไปได้ใหม่ เรื่อง attitude ทางสถาบันอื่นเขาสอนกันว่า อย่าไปทำอะไรที่เป็น large scale หรือ scale ใหญ่ ขอให้ตั้งต้นจาก small scale เสียก่อน และตัวสำคัญที่สุด เงื่อนไขความสำเร็จคืออะไร pet project คือ ของเล่นของเรา โครงการอะไรที่เป็นของเล่นของเรา เราจะรู้ว่านี่คือ ของเล่นของเรา เรา รู้จักมันดี เมื่อรู้จักมันดีเราก็เล่นกับมัน แล้วโอกาสสำเร็จเป็นอย่างไร ก็มี ฉะนั้นขอให้ทำอะไรที่เป็น small scale เสียก่อน large project ค่อยคิดทีหลัง

ว่าจะทำอย่างไร ขอให้สิ่งเหล่านี้คือ ผู้บริหารทำ pet project ของเขา เป็นโครงการเล่น ๆ ของเขาว่าเป็นอย่างไร

ผมเรียนท่านอาจารย์ว่า เท่าที่ผมประสบความสำเร็จในชีวิต เพราะผมเล่นในสิ่งที่ผมคุ้นเคยกับมันและก็ได้โปรด ตัวอย่างเช่น โครงการของ มศว กับ Illinois State เริ่มต้นจากครู 2 คนของผม ขออนุญาตเอ่ยชื่อ Dean White คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ที่ไปเริ่มต้นทำสัญญา ท่านเป็นคนที่ยื่น speech และเป็นคนที่เคร่งครัดกับหลายเรื่อง วิชาเป็นวิชาปริญญาเอก และผมก็เป็นคนหนึ่งแล้วเป็นคนต่างชาติคนเดียวที่ได้ A ของ Dean White แล้วมีอเมริกันอีก 2 คนที่ได้ A ที่เหลือได้ B หมด เมื่อผมไปติดต่อกับท่าน ท่านบอกว่าคนอย่างนี้เชื่อถือได้ ก็ทำ ต่อมาอีกคนหนึ่งคือ Dr. Thomas นั่นคือ คนที่เป็นที่ปรึกษาของผม ท่านบอกว่าคนๆ นี้แปลก เชื่อถือได้ ฉะนั้น attitude สำคัญที่สุด ถ้าคนของเราคิดถึงเลอเลิศไปอย่างโน้น ไม่มีความคิดเก่า ๆ เรื่อง School of Education กับ College of Education คงลำบาก

อันที่ 2 ที่เป็นเงื่อนไขของ “will” คือ “Motivation” “แรงจูงใจ” ผมคิดว่าตัวนี้สำคัญที่สุด เขาทำอะไรเสร็จ เขาได้อะไรบ้าง ถ้าเขาทำอะไรเสร็จแล้วเขาไม่ได้อะไร ไม่มีใครทำ ผมสอนลูกผมเสมอ ขออนุญาตเรียนที่ประชุมว่า ลองดูปลาโลมาเวลาเล่นอะไร ทำได้จะต้องมีรางวัลเสมอ และรางวัลที่ว่านี้ไม่จำเป็นต้องเป็นปลา ดบหัวลูบหลังก็เป็นรางวัล นี่คือ motivation

อันสุดท้ายคือ “Believe” คือ “ความเชื่อ” ผมคิดว่า ถ้าเขาเชื่อเขาทำได้ ก็สำเร็จ แต่ถามว่าจะเปลี่ยน วัตถุประสงค์เป็นอะไรจะสำเร็จไหม ไม่ค่อยแน่ใจ ฉะนั้นถ้าบอกว่าหาคนที่ไม่แน่ใจมาทำ เลิกได้แล้ว ต้องเชื่อว่าเราทำได้ นี่คือประสบการณ์ของผม ถ้าอะไรก็ตามที่เราเชื่อว่าเราทำได้ เราจะทำได้สำเร็จ ผมใช้เวลาท่านอาจารย์มานานแล้ว ผมขอความกรุณาท่านอาจารย์อาวุโสให้ข้อมูลย้อนกลับ (feedback) ในสิ่งที่ผมพูดว่าเป็นอย่างไร แล้วท่านที่จะอยู่

ต่อไปอีกนาน ผมต้องขอภัยที่ไม่สามารถจะอยู่ร่วมงานได้ เพราะต้องรีบไปต่างจังหวัด ไปเปิดงานเวลาบ่ายโมง และปาฐกถาให้เขา ผมรบกวนท่านอาจารย์ ถ้าจะมี feedback อะไรที่จะเป็นมงคลแก่ชีวิตผม ที่ผมพูดมา ท่านอาจารย์เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างไร ผมถามว่า เห็นด้วยไหมที่จะกลับไปใช้ concept เก่า ๆ ตรงนั้น

การเสวนา คำตอบ คำถาม กับคณาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิในที่ประชุม

รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีรสิทธิ์ ธนาคม

เห็นด้วยอย่างยิ่ง ดิฉันจบ อ.บ., ป.ม. ปีเดียวกับ ดร.สาโรช บัวศรี ดิฉันเป็นนักเรียนทุนรัฐบาลไทยรุ่นแรกหลังสงครามโลก ได้ปริญญาโท สมัยเดียวกับที่ ดร.สาโรชได้ปริญญาเอก คณะโรงเรียน การที่เราเปลี่ยนชื่อเป็นมหาวิทยาลัย ดร.ประดิษฐ์ เชี่ยวสกุล ซึ่งดิฉันรู้จักดีพอสมควรบอกว่ามีทุนให้มหาวิทยาลัยเยอะเขี้ยว แต่ไม่มาถึงเรา เพราะเราเป็นวิทยาลัย ดิฉัน บอกว่าวิทยาลัยก็คือส่วนหนึ่งของมหาวิทยาลัยก็คือเหมือนกัน อยากจะเล่าให้ฟัง

ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศวลาภรณ์

ท่าน อ.ดร.ทวีรสิทธิ์ ธนาคม เคยสอนผมที่บางแสน ผมจำท่านได้แม่น วันหนึ่งผมหิวข้าว กำลังจะเดินไปที่ร้านขายข้างนอก ท่านอาจารย์บอกว่าห้ามไป เพราะนั่นคือ นอกเขตมหาวิทยาลัยในเวลาเรียนหนังสือ ผมเลยอดข้าวในวันนั้น

รองศาสตราจารย์ ดร.รวิวรรณ ฐมชัย

ดิฉันแอบชื่นชมท่านอาจารย์ผู้บรรยายมานานแล้ว ว่าเป็นอาจารย์ที่
 น่านับถือมาก ตอนนั้นทำงานอยู่คนละครณะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ท่านบรรยาย
 วันนี้ ชื่นชมว่า ท่านเป็นผู้ที่น่านับถือมาก มีน้ำใจและมุ่งมั่นทำงานดีมาก วันนี้ที่
 ท่านบรรยายทั้งหมด คือดิฉันช่วยการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมตั้งแต่เริ่ม
 ตั้งเลย และนายของดิฉันคือ ท่านขวัญแก้ว วัชรโรทัย ที่ท่านพูดทั้งหมดถูกต้อง
 มากเลย และดิฉันขอพูดสั้นๆ ว่า ผลผลิตของเราน่าภาคภูมิใจ ขอบอกทุกคน
 เลย เพราะดิฉันสอนหลายแห่งและบรรยายพิเศษ แห่งที่ดิฉันอยู่เกือบสิบปี
 หลังจากเกษียณแล้วคือ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ เด็กของเรามีมาตรฐานมาก
 และดิฉันชื่นชมมากกว่า ผลผลิตของเราที่ดีมากคืออะไร มีความอดทน
 กล้าหาญมากที่จะพูด แต่เขาจะมีสัมมาคารวะ ไปทำงานที่ไหน คนจะรักหมด
 ผิดกับบางแห่งที่ดิฉันทำอยู่ เด็กบางคนพอเขาไม่ชอบใจเขาออกแล้ว บอกก็
 ได้ว่า อัสสัมชัญ เขาไปทำงานที่ไหน เขาไม่ชอบใจเขาออกเลย และเราก็มี
 วิจัยที่มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ ปรากฏว่า เด็กพวกนั้นออกเขาไม่โกรธ
 เพราะว่าเขาหาที่เดิมจากอัสสัมชัญเข้ามาแทน ทุกคนจะมีมาตรฐานและ
 ทำงานแทนได้ แต่ของเราชื่อสัตย์ สุจริต อดทน อ่อนน้อม ถ่อมตน และอยู่ที่
 ไหนไม่เคยออก ใครๆ ก็อยากได้ นี่คือ ผลผลิตของพวกเรา ดิฉันอยากจะพูด
 ดิฉันพยายามจะไปที่เชียงใหม่ไปหลายหน แต่เกี่ยวกับสุขภาพ แก่แล้วต้องอาศัย
 รถคนอื่น วันนี้ดิฉันยินดีที่ได้มาฟังอย่างนี้ ดิฉันยึดถือที่ท่านพูดมาตลอด ที่ทำ
 ให้ดิฉันก้าวหน้าได้ช่วยงานในหลวง เรื่องการจัดการศึกษาทางไกลตั้งแต่
 เริ่มต้นจนปัจจุบัน ขอขอบพระคุณ ขอให้พวกเราชื่นใจว่า ลูกศิษย์ของเราดีมาก
 ตั้งแต่ดิฉันอยู่ที่นี้ ดิฉันจะสอนเด็กเสมอว่าขอให้เราเป็นหญ้า เป็นต้นข้าวที่ลุ่ม
 เมื่อเรายังไม่เป็นนักบริหาร บางทีเรายังไม่ทราบหรือกว่าผู้บริหารบางอย่าง

เขาอยากจะทำแต่ทำไม่ได้ แต่เมื่อไรที่เราเป็นหัวหน้าเขา เราต้องเป็นต้นสักอันยิ่งใหญ่ และพวกเราทุกคนน่ารักมาก

ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์

อาจารย์เคยอยู่ที่นี้ อาจารย์ไปอยู่เอแบคหลายปี สิ่งที่อาจารย์พูด ผมเองผมรับได้ บังเอิญผมเป็นกรรมการสภามหาวิทยาลัยอัสสัมชัญมาหลายสมัย จนกระทั่งทุกวันนี้ยังเป็นอยู่

ศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร. ทรงศักดิ์ ศรีภาพสินธุ์

ผมโดนพาดพิง ขอใช้สิทธิ์ที่จะพูดนิดหน่อย ผมเองพยายามจะมางานศึกษาศาสตร์ทุกปี ทั้งๆ ที่สุขภาพไม่ค่อยดี ตั้งแต่หัวเกือบจรดเท้า ที่ฟังอาจารย์พูดวันนี้ รู้สึกว่าเยี่ยมมากเลย รู้สึกว่าทุกจุด เป็น version ที่จะต้องเก็บหรือ re-production เอาไว้แจกท่านคนบดี เพราะว่าทั้งด้านวิชาการ ด้านบริหาร และด้านอะไรต่างๆ มีอยู่อย่างเดียวกับที่ท่านเอ่ยถึงสัญญา Illinois State University ท่านให้เกียรติผมมาก เอ่ยชื่อผมก่อน ที่จริงควรจะเอ่ยชื่อท่านก่อน เพราะว่าท่านไปลงนาม MOU มาก่อน และเอามาเสนอผม ผมมาลงนามใน contract ซึ่งคนยังไม่ค่อยจะทราบ เมื่อ 2 วัน ผมเอาสมุดภาพผมลงนามสัญญากับ Illinois ไปให้หอพิพิธภัณฑน์ ไม่ค่อยจะมีใครพูดถึง ฉะนั้นที่ท่านเอ่ยถึงวันนี้ก็เป็นครั้งแรกที่ได้มีการเอ่ยในที่ประชุมอย่างนี้ รุ่นแรกๆ ไปอธิการบดีในปัจจุบันไปจบปริญญาเอกมา ฉะนั้นเครดิตนี้ก็อยากจะให้ท่าน ดร.เสริมศักดิ์ กับ ดร.นิพนธ์ กินาวงศ์

อีกเรื่องหนึ่งผมเคยบ่น ผมเองก็แก่มากเลย ย่าง 78 ก็ได้รับเชิญไปวิพากษ์วิจารณ์หลักสูตรปริญญาเอก ปริญญาโทของราชภัฏและที่อื่น ๆ มากมายหลายอย่างก็ค่อนข้างจะได้มีโอกาสได้ใช้ความคิดความอ่านปรับปรุงให้ทันสมัย จะมีอยู่ที่แห่งเดียวที่นี่ ที่ผมเคยเสนอที่จะให้เงินไปสัมมนาหน่อย

ผมจะให้ 2-3 หมื่น ผมมีกองทุนของผมอยู่ ไปสัมมนาปรับปรุงหลักสูตรเสียใหม่ ผมรู้สึกเหนื่อยๆ เหมือนกันว่า ของเราตั้งแต่ตั้งมา หลักสูตรปริญญาเอก รู้สึกไม่เคยปรับปรุงเลย รู้สึกมันเป็นอย่างไร ทำนองนั้นยังสงสัยอยู่ ที่จริงเพิ่งจะทราบวันนี้เองว่า อาจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ เองก็ได้มีส่วนแนะนำ ไปติดไปขัดในเชิง mechanism ทำนองนั้น ฉะนั้น ก็อยากจะ share ความรู้สึก ทำมาพูดวันนี้ก็คงจะ inspire ทำนองอธิการบดีคนใหม่ รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ เข็มรับไปด้วย ผมก็รู้สึกเหมือนกัน ขอพูดแค่นี้ก่อน

รองศาสตราจารย์จรรย์ สวัสดิ์

ดิฉันสำเร็จอักษรศาสตรบัณฑิตและได้ครุศาสตรบัณฑิตจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และเป็นคนแรกที่ท่านอาจารย์หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ณ อยุธยา และท่านอาจารย์ดร.สาโรช บัวศรี ไปนำตัวมาก่อนที่จะสอบไล่ครุศาสตร์ นำมาเป็นครูที่โรงเรียนประถมสาธิต เป็นครูรุ่นแรก วันนี้ได้พบท่านอาจารย์พะยอม แก้วกำเนิด ซึ่งท่านเคยสาธิตให้ดูถึงวิธีการสอนแบบใหม่ที่โรงเรียนสวนสุนันทาก่อนที่ดิฉันจะเข้าประจำการเป็นครูชั้นประถมปีที่ 1 เรียกว่าดิฉันเป็นลูกน้อง เป็นผู้ได้บังคับบัญชาและเป็นลูกศิษย์จากการอ่านหนังสือทางการศึกษาและปรัชญาของท่านอาจารย์ ที่อาจารย์พูดวันนี้ดิฉันเห็นด้วยทุกอย่างว่า เป็นความคิดที่มาจากท่านดร.สาโรช บัวศรี มีอยู่อย่างหนึ่งคือว่า ปัจจุบันนี้ เราบ้าคลั่งกับเรื่องประชาธิปไตย แต่ทำไม ดิฉันยังนึกถึงถ้อยคำที่ท่านสอนไว้ในเรื่องของประชาธิปไตย วิธีประชาธิปไตย ซึ่งดิฉันยังจดจำมาถึงทุกวันนี้ว่า วิธีชีวิตประชาธิปไตยที่ถูกต้องควรจะเป็นอย่างไร อันนี้น่าจะไม่ลืมและปลุกฝังกับนิสิตรุ่นใหม่ของเราด้วย ประชาธิปไตยคงไม่ใช่แค่เพียงการไปลงคะแนนเท่านั้น เพราะยังมีอื่น ๆ อีก ซึ่งเป็นคุณธรรมของประชาธิปไตย เกี่ยวกับเรื่องหลักสูตรของครู ในฐานะที่ดิฉันเคยเป็นครูที่ดูแลนิสิตฝึกสอน ออกไปดูและพบว่าลูกศิษย์ขณะนั้นเขา

สอนภาษาไทยกัน ดิฉันก็อยากจะทำอะไร แต่ทำอะไรไม่ได้ทุกรุ่น คือ พื้นฐานทางวิชาภาษาไทยเขาขาดมาก เพราะดิฉันจะไปดูในด้านภาษาไทย

ฉะนั้นหลักสูตรที่ท่านว่า ครู 4 ปีไม่พอ ดิฉันมีความเห็นว่า ควรจะเป็นสัก 5 ปี หรือ 6 ปี สองปีนั้นควรจะเป็นวิชาสำหรับเป็นพื้นฐานสำหรับที่เขานำไปเป็น content สอนเด็ก แต่ว่าตอนนั้นดิฉันเป็นแค่เสียงมด ไม่ใช่เสียงนก เสียงนกยังใหญ่กว่านั้น แต่เป็นเสียงมด หลักสูตรเลยเป็น 4 ปี ซึ่งไม่พอสำหรับคนที่เป็นครู ฉะนั้น School of Education ที่ท่านว่าควรจะย้อนกลับมา ดิฉันขอแสดงความเห็นว่า เห็นด้วยอย่างยิ่งกับที่ท่านกล่าว และที่ท่านกล่าวมาทั้งหมดเห็นด้วยอย่างยิ่งทุกประการ

อาจารย์พะนอม แก้วกำเนิด

ท่านผู้บรรยายที่เคารพ ระหว่างที่ท่านบรรยายอยู่นั้นทำให้ผมนึกถึงย้อนหลังไปถึงตอนที่ผมมาเป็นนักศึกษาที่นี่ มาเป็นลูกศิษย์ท่านอาจารย์สาโรช ผมเป็นนักเรียนรุ่นที่ 2 ต่อจากอาจารย์ทรงศักดิ์ รุ่นเดียวกับ คุณเสมอ คุณสมชัย คุณบรรจง ชูสกุลชาติ และอีกหลายคน คำบรรยายของท่านระหว่างที่บรรยาย ผมนึกถึงตอนที่ผมเป็นนักศึกษาอยู่ เมื่อก่อนนี้นักศึกษามีอยู่ 3 พวก ถ้าแบ่งง่าย ๆ พวกหนึ่งอยู่ที่หอพัก พวกที่ 2 อยู่ทางฝั่งอื่นแล้วลงเรือไปเข้าเย็นกลับ ลงเรือที่ทำคลองแสนแสบน้ำดำ ๆ อีกพวกหนึ่ง เดินทะเลจากที่นี่ไปปากซอย ไม่มีรถบริการ ผมเป็นพวกนี้ ท่านเชื่อไหมว่า ที่ผมเป็นนักเรียนอยู่นี้ผมต้องเดินกลับตอนแดดร้อน ๆ เราเรียกจากที่นี่ไปยังปากซอยว่า ซอยแห่งความหวัง คือเดินไป คิดไป หวังไปในชีวิต อย่างท่านว่าเราเป็นสถาบันของลูกของคนจน ผมจน ผมถึงมาเรียนที่นี่ มาเรียนครู แล้วผมก็เดินนึกด้วยความหวัง นึกถึงท่านอาจารย์สาโรช บัณฑิต นึกถึงรูปร่างหน้าตา อากัปกริยา หน้าตาของท่าน เสียงที่ท่านพูด คำสอนของท่าน แนวความคิดของท่าน เอามาทบทวนตลอดเวลา ผมเห็นว่าระหว่างที่ผมเดินจากที่นี่ไปปากซอย

เป็นชั่วโมงถือเป็นเวลาที่มีคุณค่าที่สุด เพราะเป็นชั่วโมงและเป็นเวลาที่ผมทบทวนถึงทุกสิ่งทุกอย่างให้ตกผลึก จนกระทั่งสร้างบุคลิกของผมเอง สร้างความรู้สึกนึกคิดของผมเอง และสร้างอะไรหลายๆ อย่างที่ดลบันดาลให้ผมมุ่งมั่นทำงานในด้านความเป็นครู

ท่านเชื่อใหม่ว่า ไม่ว่าผมจะเป็นอธิบดีกรมการฝึกหัดครู เป็นอธิบดีกรมวิชาการ เป็นรองปลัดกระทรวง เป็นตำแหน่งอื่นๆ ในกระทรวงศึกษาธิการ ผมยึดแนวปรัชญาของท่านอาจารย์สาโรชโดยตลอด เดียวนี้แม้แต่คำบรรยายผมไปบรรยายอบรมครูต่าง ๆ ตามที่เขาเชิญผมใช้ปรัชญาแนวของท่าน ตรงกับที่ท่านสรุปมาทุกเรื่องเลย ตรงกันเกือบทุกอย่าง ผมยิ่งเกิดความภูมิใจมากขึ้นว่า ผมเป็นคนหนึ่งที่ได้เดินตามรอยของท่านอาจารย์สาโรชอย่างแท้จริง จึงอยากสรุปตรงนี้ว่า ที่ท่านว่าทางประสานมิตร คณะศึกษาศาสตร์ น่าจะมีพี่เลี้ยง ซึ่งไม่ต้องไปใช้ใครที่ไหนหรอก พวกเรานี่แหละ โดยเฉพาะที่นั่งอยู่ที่นี้หลายคน ยังไม่มาอีกหลายคน พวกเราพร้อมจะเป็นพี่เลี้ยงและมีความคิดคล้ายๆ ท่าน รู้สึกน้อยใจนิดๆ ว่าไม่ค่อยได้เชิญเรามา นอกจากผมมาเป็นกรรมการสร้างสารานุกรมกับท่านอาจารย์ธำรง บัวศรี นอกจากนั้นก็ไม่เคยได้รับเชิญให้มาช่วยเหลือ ทั้งๆ ที่เราอยากได้รับเชิญ อยากจะเข้ามาด้วยความมุ่งหวังตรงกับที่ท่านพูด คือ ดึงคุณงามความดี การเป็นประสานมิตรของเมื่ออดีตกลับมาให้ได้ ผมสนับสนุนทุกสิ่งทุกอย่างที่ท่านพูดมา ขอขอบคุณครับ

ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์

ผมขอบคุณท่านอาจารย์มาก ความจริงผมไม่เคยเรียนที่ประสานมิตร ผมจบบางแสน รุ่น 2 เมื่อเทียบรุ่น คือ เป็นรุ่น 5 ของประสานมิตร

มีอีกเรื่องหนึ่งที่ผมขออนุญาตเรียน ณ วันนี้ผมไปนั่งอยู่ที่คุรุสภา สิ่ง
ที่ลำบากใจคือต้องรับรองหลักสูตรการศึกษาทุกระดับ ปริญญาตรี ป.บัณฑิต
ปริญญาโท ป.บัณฑิตชั้นสูง ปริญญาเอก รับรองเพื่อนำไปสู่วิทยาลัยประกอบ
วิชาชีพครู เรามีกฎกติกาเรียบร้อยแล้ว ผมเรียนทางท่านคณบดีว่า ผมไม่อยู่
ในวิสัยที่จะมาเอียงให้กับตรงนี้ได้ ต้องถือว่าไปตามกฎและกติกาว่าเป็น
อย่างไร เรามีกติกาเรียบร้อยแล้ว นั่นคือสิ่งที่เป็ความลำบากใจของผมอย่าง
ยิ่ง เพราะคุรุสภาคือ คนที่รับรองหลักสูตร เมื่อคนที่จบหลักสูตรนั้นจะได้ไป
ประกอบวิชาชีพหรือไม่ ไม่ว่าของรัฐหรือของเอกชน นี่คือการะหนักของผม
วันนี้

ประวัติศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์



ที่อยู่ปัจจุบัน

27/50 ซอยเซริง ถนนแจ้งวัฒนะ อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120 โทรศัพท์ 02-5730395

วัน เดือน ปีเกิด

31 สิงหาคม 2483

ประวัติครอบครัว

มีบุตร 2 คน

ตำแหน่งปัจจุบัน

ราชบัณฑิต

นายกสภามหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

ประธานกรรมการคुरुสภา

กรรมการสภามหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการข้าราชการ

พลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา (ก.พ.อ.)

รองประธานกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ

สาขาการศึกษา

การศึกษา

- 2503 การศึกษำบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับ 2)
(คณิตศาสตร์ - ชีววิทยา) วิทยาลัย
วิชาการศึกษา บางแสน
- 2507 M.S. (Math) Illinois State University
- 2513 Ph.D. (Educational Administration) Illinois
State University

เครื่องราชอิสริยาภรณ์

- 2527 ประถมาภรณ์มงกุฎไทย (ป.ม.)
- 2529 ประถมาภรณ์ช้างเผือก (ป.ช.)
- 2532 มหาชิรมงกุฎ (ม.ว.ม)
- 2537 มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก (ม.ป.ช.)

การได้รับการยกย่อง

- 2538 Illinois State University มอบโล่เพื่อยกย่อง
เป็นศิษย์เก่าดีเด่น และจารึกชื่อในหอเกียรติยศ
(Hall of Fame) นับเป็นศิษย์เก่าต่างชาติคน
แรกที่ได้รับการจารึกชื่อในหอเกียรติยศนี้
- 2539 ได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง
ให้เป็นราชบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
- 2548 สภามหาวิทยาลัยทักษิณมีมติมอบปริญญา
การศึกษาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาวิชา
การบริหารการศึกษา

ประสบการณ์ทางการบริหาร

- 2509 - 2511 หัวหน้าภาควิชาคณิตศาสตร์
วิทยาลัยครูยะลา
- 2510 - 2511 ผู้ช่วยหัวหน้าฝ่ายบริหาร วิทยาลัย
ครูยะลา
- 2517 - 2520 หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พิษณุโลก
- 2517 - 2520 ผู้ช่วยรองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พิษณุโลก
- 2521 - 2526 รองอธิการบดี มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา
- 2526 - 2530 รองอธิการบดีฝ่ายกิจการพิเศษและ
ต่างประเทศมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- 2529 - 2535 ประธานกรรมการบริหารหลักสูตร
ระดับปริญญาเอก ปริญญาโท
สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- 2537- 2545 กรรมการบริหารหลักสูตรระดับ
ปริญญาเอก สาขาวิชาการวิจัยและ
พัฒนาหลักสูตร
- 2521 - 2530 กรรมการสภามหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ

- 2541 - 2544 กรรมการสภามหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ
- 2540 - 2544 คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- 2544 - 2546 รองอธิการบดีฝ่ายวิจัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- 2548 - 2551 ประธานกรรมการคຸรສກາ

ฯลฯ

ขอขอบคุณ

- มุลนิธิ ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช – ศิริ บัวศรี
- รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย ชูชาติ
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
ให้ความคิดการออกแบบปก
- ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ ราชบัณฑิต ตรวจสอบปรากฏา
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อลิศรา เจริญวานิช
ประสานงานการผลิต
- รองศาสตราจารย์ ดร.ณวีรรณ เศวตมาลย์
พิสูจน์อักษร
- นางอัมพร สีน้อย
พิสูจน์อักษรและออกแบบปก
- นายธนพล ติดสีลานนท์
ออกแบบปก

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
114 สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110
<http://edu.swu.ac.th>